

Stärkta incitament för utbyggd vindkraft

Utredning M 2022:03

Ulrika Liljeberg, särskild utredare

Power Väst @Chalmers 8 december 2022

Varför denna utredning?

- Miljö/klimatskäl: ökat behov av fossilfri/förnybar energi
- Säkerhetspolitiska skäl: ökat behov av inhemsk produktion
- Näringslivsskäl: ökat behov av el av konkurrensskäl (grön el)
- VINDKRAFT - en viktig del av nya energimixen
- Förnybar, lokal och relativt snabb och billig
- Kommunal tillstyrkan behövs i tillståndprocessen för vindkraft, men 8 av 10 projekt fick 2021 nej: VETO

Direktiv från två regeringar

- Direktiv april 2022 från S-regeringen:
 - Incitamentssystem för kommuner att tillstyrka ansökningar
 - Kompensationssystem för lokalsamhälle
 - Andra insatser som stärker kommunernas förmåga att stödja utbyggnad av vindkraften
 - Särskilt fokus på södra Sverige
- Tillägg november 2022 från nya M/KD/L/(SD)-regeringen:
 - Finansieringen ska komma från verksamhetsutövarna (och alltså inte från staten)
- Avgränsningar
 - Utredningen omfattar inte miljöprövning, inte elnät, inte nya elmarknaden som aviseras i Tidö, inte ekonomiska zonen i havet. Uppdraget avser enbart vindkraft.

Arbetet hittills

- Samtal och samråd med kommuner, närboende, bransch m.fl.
- Försökt att bredda samrådet med beteendevetare, kulturgeografer samt med grupper både "för och emot" (Försvaret, samerna m.fl. är med)
- Präglats delvis av väntan på en ny regering och nya kommun- och regionpolitiker
- Nu preliminära överväganden/förslag – men en hel del återstår
- Betänkandet ska vara klart 31 mars 2023

Utgångspunkter – relevanta parter

- Kompensation till lokalsamhället
 - Markägare
 - Närboende
 - Bygden
- Incitament till kommunen
 - Planer/kunskap/kompetens (lyfta in regionerna)
 - Kommunkassan

Kompensation till lokalsamhället

- Markägare

- Funkar normalt sett ganska bra.
- Arrendeavtal på ca 40 år. Får ca 4 % av omsättningen/år.

- Närboende

- Ägare av bostads/fritidsfastigheter i anslutning till parken (1-2 km). Ses i nuvarande praxis som en del av bygden, men det är ofta här problemen upplevs och ges uttryck för.
- Behöver förmodligen en egen lösning med både ersättning och nån slags rätt till inlösen.

- Bygden

- Byar runtomkring, lokalt föreningsliv, näringsliv m.m.
- Får ofta ca 1 % av omsättningen/år i bygdepeng/vindbonus.
- Kan administreras på olika sätt – via egna fonder eller via kommunen

Incitament till kommunen

Ekonomi – pengar till kommunen

- Viktigt med ekonomisk kompensation som incitament
- Finns tre sätt att få in pengar i kommunkassa från ett företag som inte är en köp av tjänst/vara: **Skatt, avgift**

Planer, kompetens

- Har ansvar för mark-, vatten- och luftanvändningen
- Behov av mer kompetens och korrekt information till både tjänstepersoner och folkvalda politiker
- Krav på att redovisa energiplaner - både avseende behov och möjlig produktion (lagstiftning finns men behöver uppdateras)

Vägval och utmaningar

Viktigt att närboende får rätt till compensation

Kan lokalsamhället fortsatt klara sig på civilrättsliga avtal med stöd av praxis och standardavtal

eller behövs lagstiftning?

Viktigt att ansvar och befogenhet hänger ihop

Hur ska vi få det nationella, regionala och kommunala ansvaret för en robust energiförsörjning att hänga ihop och då särskilt avseende vindkraften?

Regionerna med sitt regionala utvecklingsansvar behöver lyftas in i planeringen av energiförsörjningen

Tack och hej.

Sammansättning och bemanning

- Ulrika Liljeberg, ensamutredare
- Sekretariat
 - Mattias Schain, jurist
 - Kristina Forsbacka, jurist
- Sakkunniga
 - Carin Lundberg, Finansdep. / samhällsplanering
 - Li Björk Dronjak, Finansdep. / offentlig förvaltning
 - Anna M Carlsson, Näringsdep.
 - Lars Bryntesson, Miljödep.
- Experter – forskare
 - Annika Nordlund, miljö- och socialpsykologi m.m.
 - Erik Jönsson, statsvetenskap / opinion m.m.
 - Erik Lundin, nationalekonom / elmarknad m.m.
 - Tom Mels, kulturgeograf / planering m.m.
- Experter – partsföreträdare
 - Cecilia Dalman Ek, Svensk vindkraftförening
 - Ulf Stenberg, Villaägarna
 - Jenny Wik Karlsson, Sveriges samers riksorganisation
 - Kristina Isacson, SKR
 - Marita Stinnerbom, Sametinget
 - Terese Bengard, Hela Sverige Ska leva
 - Tomas Hallberg, Svensk vindenergi
 - Åsa Hill, LRF
- Experter – myndigheter
 - Daniel Engström Stenson, Naturvårdsverket
 - Gill Hermansson Wolff, Försvarsmakten
 - Kristian Schoning, Energimyndigheten
 - Patrik Åkesson, Länsstyrelsen Skåne
 - Yvonne Egnér, Boverket